

Kratkotrajne kazni zapora*

Franci Brinc**

1. Pojem kratke kazni zapora

Ob kratkih kaznih zapora se postavljajo številna vprašanja v kazenskem pravu, kriminologiji in penologiji. Odgovorov nanje pa je malo tako glede uporabe kot glede izvrševanja in učinkovitosti kratkih kazni zapora. Stališča posameznih držav so različna, pa tudi med teoreti in praktiki v isti državi mnenja niso enotna.

Razprave o kratkih kaznih zapora tečejo že dolgo časa,¹ čeprav pojma »kratka zaporna kazen« ne srečamo v zakonskih besedilih, in tudi v teoriji, ki že dolgo uporablja ta pojem, še ni enotnega stališča, kaj pomeni kratka kazen zapora. V kazenskih zakonih bi zamen iskali opredelitev pojma kratke zaporne kazni. Več bi lahko pričakovali od zakonodajce o izvrševanju kazenskih sankcij, saj je tu taka opredelitev potrebna zaradi razvrščanja kazenskih zavodov in razporejanja obsojencev v kazenske zavode.

V jugoslovanskih predpisih o izvrševanju kazenskih sankcij ni enotno urejeno vprašanje kratkih kazni. Ta neenotnost povzroča velike razlike v organizaciji kazenskih zavodov, v nazivih teh zavodov, v njihovem zavarovanju, še posebno velike pa so razlike v notranjih režimih kazenskih zavodov in v pravicah, obveznostih in ugodnostih obsojencev. Včasih bi lahko ugotovili, da so med kazenskimi zavodi v posameznih predelih Jugoslavije večje razlike, kot so med kazenskimi zavodi različnih zahodnoevropskih držav. Tudi sicer si v Zahodni Evropi v zadnjem desetletju vedno bolj prizadevajo za poenotenje položaja obsojencev, nasprotno pa se v Jugoslaviji te razlike povečujejo in ni zaznati teženj po poenotenju oziroma ni rezultatov takih teženj. Zdi se, kakor da vsaka republika in pokrajina razvija svojo »penologijo« in misli, da bo sama lahko rešila penološke probleme, ki jih

* Prispevek je prikaz nekaterih ugotovitev raziskave z naslovom: »Izvrševanje kratkotrajnih kazni zapora v SR Sloveniji«, ki jo je leta 1988 opravil Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani v okviru sporazuma o dolgoročnem sodelovanju med Republiškim sekretariatom za pravosodje in upravo SR Slovenije in Inštitutom za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani o raziskovanju na področju penologije. Raziskavo je financiral omenjeni sekretariat.

** Franci Brinc, doktor pravnih znanosti, višji znanstveni sodelavec, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Trg osvoboditve 11, 61000 Ljubljana.

¹ Boj za omejevanje kratkih kazni traja že od druge polovice 19. stoletja. Short-Term Imprisonment, s. 4., cit. po Organizacija lokalnih zaporov, s. 304.

doslej niso mogle rešiti države z daljšo penološko tradicijo. Različnost v Jugoslaviji je razvidna iz določb o razporejanju obsojencev v kazenske zavode po dolžini zaporne kazni (kratica KPD pomeni kazenski poboljševalni dom, v katerem prestajajo obsojenci praviloma daljše kazni zapora — preglednica na str. 147):

Pri določanju pojma kratke zaporne kazni se lahko upošteva kot kriterij tudi namen kazni. Če izhajamo iz domneve, da resocializacija zahteva diagnostično in prognostično proučevanje ter izdelavo in izvedbo prevzgojnih programov, potem je vprašljivost kratkih kazni še večja, saj v kratkem času ni mogoče spremeniti osebnosti prestopnika. Če se kratka zaporna kazen omeji le na učinek »šok terapije«, potem bi bilo najbolje, da traja kazen zapora le 24 ur, saj oseba po eni noči v zaporu že občuti, kaj je odvzem prostosti in kazen lahko nanjo deluje zastraševalno in preprečevalno. Vsaka prevzgoja je tu odveč. Šok kazni naj bi bile zelo kratke kazni in naj bi vplivale na obsojenca, da bi razmišljal o dejanju. Také kazni so zlasti primerne za osebe, ki so prvič kaznovane z zaporom. Mnogi imajo odpor do take oblike kazni in menijo, da je bolje uporabiti pogojno obsodbo ali denarno kazen glede na to, ali potrebuje obsojenec pomoč ali »kazen«.²

Med posebne načine izvrševanja kratkih kazni sodijo vikend kazni, ki se opredeljujejo kot »zapor ob koncu tedna ali časovno prekinjeno prestajanje kazni zapora«. Značilnost tega načina izvrševanja kazni je, da obsojenec ne pretrga stikov z okoljem. Tako je v Veliki Britaniji leta 1948 zakon določil, da mlajši polnoletni obsojenci do 21. leta starosti prestajajo kazen zapora zvečer in ob koncu tedna. V ZRN se izvršuje ob koncu tedna kazen zapora za mladoletnike in mlajše polnoletne obsojence. V Belgiji se kratke kazni izvršujejo konec tedna, ob praznikih, med počitnicami in med letnim dopustom.³ Doslej je največ na tem področju pri nas storila SAP Vojvodina, ki je določila, da se obsojencu, obsojenemu za lažje kaznivo dejanje ali za prekršek na kazen do 6 mesecev, če prej ni bil kaznovan za kaznivo dejanje, lahko v izjemno opravičenih

² Organizacija lokalnih zaporov..., s. 245.

³ »Tako obliko kazni bi kazalo uzakoniti tudi v Jugoslaviji za nenevarne in osebnostno urejene prestopnike in pod pogojem, da je ob koncu tedna z obsojenci organizirano prevzgojno delo. Če tega ni, je bolje uporabiti druge sankcije brez odvzema prostosti.« Lazarevič, Kratkotrajne kazne zatvora, s. 63.

SR Bosna in H.:	— do 15 dni	—> občinski zapor
	— od 15 dni do 6 mesecev	—> okrožni zapor
	— nad 6 mesecev	—> KPD ⁴
SR Črna gora:	— do 30 dni	—> zapor
	— nad 30 dni	—> KPD ⁵
SR Hrvatska:	— do 30 dni	—> okrožni zapor
	— od 30 dni do 1 leta	—> polodprti zavod
	— nad eno leto	—> KPD ⁶
SAP Kosovo:	— do 2 meseca	—> okrožni zapor
	— od 2 mes. do 1 leta	—> oddelek KPD Smrekovica
	— nad eno leto	—> oddelek KPD Djur. ⁷
SR Makedonija:	— do 6 mesecev	—> zapor
	— nad 6 mesecev	—> KPD ⁸
SR Slovenija:	— do 2 oz. 3 mesecev	—> oddelek zapora
	— do enega leta	—> zapor
	— nad eno leto	—> KPD ⁹
SR Srbija:	— do 6 mesecev	—> okrožni zapor — zapor
	— nad 6 mesecev	—> KPD ¹⁰
SAP Vojvodina:	enako kot SR Srbija.	

primerih dovoli, da je vsak dan od 5.—17. ure zunaj zavoda, od 17.—5. ure in ob praznikih in nedeljah pa mora biti v zavodu. Obsojenec nosi zunaj zavoda svojo obleko in obutev in sam plačuje stroške prevoza na delo.¹¹ Tudi iz SR Hrvatske poročajo, da se kazni do dveh mesecev lahko izvršujejo tako, da obsojenec ne prekine dejavnosti, ki jo opravlja in v zaporu preživlja le svoj prosti čas. Največ se ta način uporablja v Zagrebu.¹² Germain predlaga, naj bo vikend kaznen

samostojna kazen, ki jo lahko izreče sodišče za kazni do 3 mesecev zapora.¹³ Podobno stališče zagovarja Dantienne, ki pravi, da naj bo za odločitev o vikend kazni pristojno sodišče.¹⁴

Opredelitev pojma kratke kazni zapora je lahko povezana tudi z vrsto zavoda, v katerem se kazen izvršuje. Če se kazen izvršuje v majhnem krajevnem zavodu, pomeni, da gre za kratko kazen, dočim se dolge kazni izvršujejo v velikih osrednjih zavodih.

Na 2. mednarodnem kongresu OZN za preprečevanje kriminalitete in obravnavanje prestopnikov (London 1960) je bilo ugotovljeno, da v svetu ni enotnega stališča, kaj se šteje kot kratka kazen. Običajno se kot kratke kazni štejejo kazni do 3 mesecev, v nekaterih državah pa se kot kratke kazni štejejo kazni do enega leta. Iz gradiva za kongres je mogoče sklepati, da je v večini držav zgornja meja kratkih kazni 6 mesecev.¹⁵

Na sestanku posvetovalne skupine OZN v Strasburgu 1959. leta je bil dosežen sporazum, da so kazni do 3 mesecev vedno kratkotrajne, kazni od 3—6 mesecev imajo lahko značaj kratke kazni, nad 6 mesecev pa so kazni srednjega

⁴ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija. Službeni list SR Bosne i Hercegovine, broj 24/77, 16/83 (22. člen).

⁵ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. Službeni list SR Crne gore broj 38/74 (30. člen).

⁶ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija. Narodne novine SR Hrvatske, broj 21/74, 39/74 (26., 37. in 38. člen).

⁷ Odluka o osnivanju ustanova za izdržavanje kazne zatvora i mere pritvora. Službeni list SAP Kosovo, broj 3/78, 40/80 (točka II.).

⁸ Zakon za izvrševanje na sankciite za krivična dela i stopanski prestapi. Službeni vesnik na SR Makedonija, broj 19/79, 50/82 (39. člen).

⁹ Navodilo o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni v kazenske poboljševalne zavode. Ur. l. SRS, št. 3/79.

¹⁰ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. Službeni glasnik SR Srbije, broj 26/77 (77. člen).

¹¹ Uputstvo o načinu izdržavanja kazne zatvora osuđenih kojima je omogućeno da obavljaju poslove i zadatke koje su obavljali u vreme pozivanja na izdržavanje kazne. Službeni list SAP Vojvodine, broj 3/79.

¹² Knežević, *Izvrševanje kratkih kazni...*, s. 1.

¹³ Germain, *Variations sur certaines formes nouvelles...*, s. 99.

¹⁴ Dantienne, *Les nouvelles mesures...*, s. 455.

¹⁵ Davidović idr., *Efikasnost kratkih kazni...*, s. 9.

in dolgega trajanja. Upoštevati je treba, da večina obsojencev prebije krajši čas v zaporu zaradi pogodnega odpusta, vštevanja pripora in prostih izhodov. Ob tem se poudarja, da se bodo vedno našli ljudje, ki bodo že 7 dni zapora šteli za dolgo kazen in bo delovala nanje preprečevalno, drugim pa tudi večletna kazen ne pomeni dolge kazni in nima nobenega pozitivnega učinka. Zato ni mogoče samo časovno določiti pojma kratke kazni, temveč je treba upoštevati tudi osebni vidik doživljanja kazni s strani obsojenca in njegovega okolja.¹⁶

Mednarodna komisija za kazensko pravo in penologijo je leta 1946 opredelila kot kratke vse kazni do 3 mesecev. V razpravi na seji Društva za zapor in kazensko zakonodajo Francije leta 1956 so se dogovorili, da so kratke kazni do 6 mesecev.¹⁷ Velika Britanija je leta 1977 določila, da so kratke kazni do 18 mesecev.¹⁸ Lazarevičeva upošteva kot kratke vse kazni do 6 mesecev zapora. V tem okviru pa se kratke kazni še naprej delijo na zelo kratke kazni do 15 dni, na srednje dolge kratke kazni od 15 dni do 3 mesecev in na prave kratke kazni od 3 do 6 mesecev.¹⁹ Davidović idr. opredeljujejo kot kratko tisto kazen, »ki jo je izreklo sodišče za kaznivo dejanje, če kazen ni krajša od 30 dni in ne daljša od 6 mesecev in jo je obsojenec dejansko prestal v zaporu.«²⁰ Gazvoda je kot kratke kazni opredelil kazni do 6 mesecev in vse kazni zapora izrečene v postopku o prekršku.²¹ Srzentić navaja, da v svetu prevladuje stališče, da so kratke kazni do 6 mesecev, čeprav nekateri štejejo kot kratke samo kazni do 3 mesecev, drugi pa do enega leta. Enotno stališče je, da je kratkotrajna kazen prekratka za izpeljavo tretmana, zato Srzentić opredeljuje kot kratko kazen tisto kazen »v času katere ni mogoče izpeljati rednih prevzgojnih ukrepov.«²² Pavčnik predlaga tri meje kratkih kazni: kazni do 2 mesecev zapora pri katerih ni mogoč noben tretman, zato so uporabne le kot »šok« kazni ter kot zastrašitev obsojenca; kazni do 6 mesecev, za katere praktiki menijo, da v tem času še ni mogoče izpeljati rednih prevzgojnih ukrepov in kazni do

enega leta, kjer je še vedno močno dvomljivo ali so sploh lahko uspešne pri resocializaciji storilcev kaznivih dejanj.²³ Vidović šteje kratke kazni do 6 mesecev, srednje dolge kazni od 6 mesecev do 3 let, daljše kazni od 3 do 10 let in dolge kazni nad 10 let.²⁴ Popović opredeljuje kot kratke kazni do enega leta zapora.²⁵ Za ZRN Amstand navaja, da so kratke kazni do 6 mesecev, drugo stališče pa je, da so to samo kazni do 3 mesecev, ker je za te kazni določeno izvrševanje s prekinitvami.²⁶ Za Italijo Sciafani navaja, da prevladuje mnenje, da so kratke kazni do 6 mesecev, čeprav drugi trdijo da so kratke kazni do enega leta. Večina meni, da bi bilo najbolje šteti kazni do 6 mesecev kot zelo kratke kazni, kazni od šestih mesecev do enega leta pa kot kratke kazni.²⁷ V Belgiji se kot kratke kazni štejejo kazni do 6 mesecev. Mednarodno sprejeto stališče je, da so kratke kazni do 6 mesecev, čeprav se v raziskavah uporablja za kratke kazni doba od 15 dni do 18 mesecev.²⁸

Kot smo že ugotovili, v Jugoslaviji ni enotnega stališča o pojmu kratke kazni. Tudi iz slovenskih predpisov ni bilo mogoče določiti pojma kratke kazni ne v času izdaje zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ravno tako ne iz navodila o razporejanju kazni v kazensko poboljševalne zavode leta 1978 oz. 1979, to pa je še manj mogoče določiti danes glede na prakso razporejanja obsojencev v kazenske poboljševalne zavode.

Leta 1979 bi bili za določanje pojma kratke kazni uporabni dve poti. Prva možnost bi bila, da bi glede na določilo 19. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Ur. l. SRS, št. 17/78), da se v »lokalnih zaporih na sedežih temeljnih sodišč izvršujejo kazni do enega leta zapora«, šteli kot kratke vse kazni do enega leta zapora, dočim se daljše kazni izvršujejo v kazenskih poboljševalnih domovih. Druga možnost za določanje pojma kratke kazni pa bi bila, da se upošteva Navodilo o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni v kazenske poboljševalne zavode (Ur. l. SRS, št. 3/79), ki

²³ Pavčnik, *Kratkotrajne prostostne kazni...*, s. 193.

²⁴ Vidović, *O problematiki dužih zatvorskih kazni...*, s. 25.

²⁵ Popović, *Republičko i pokrajinsko zakonodavstvo...*, s. 57.

²⁶ Amstad, *Der Tageweise Vollzug...*, s. 42.

²⁷ Sciafani, *Pene detentive di brevissima durata*, s. 174.

²⁸ Snacken, *L'application de la courte peine...*, s. 573.

¹⁶ *Emprisonment de la courte durée*, s. 9.

¹⁷ Lazarević, *Kratkotrajne kazne zatvora*, s. 19.

¹⁸ *Prisons and the prisoners*, s. 91.

¹⁹ Lazarević, *Kratkotrajne kazne zatvora*, s. 23.

²⁰ Davidović idr., *Efikasnost kratkih kazni...*, s. 15.

²¹ Gazvoda, *Izvrševanje kratkih kazni lišenja...*, s. 1.

²² Srzentić, cit. po Pavčnik, *Kratkotrajne...*, s. 193.

določa, da se v oddelkih zaporov izvršujejo kazni do dveh oz. treh mesecev zapora. Vendar zakon o izvrševanju kazenskih sankcij in drugi predpisi nikjer ne določajo razlike med zaporom in oddelkom zapora, zato meje dveh oziroma treh mesecev ni mogoče uporabiti kot razmejitve med kratkimi in daljšimi kaznimi. Poleg tega navodilo določa, da prestajajo obsojenke v zaporih oziroma oddelkih zaporov kazni do dveh mesecev zapora. Po drugi strani pa vsi mlajši polnoletni obsojenci, obsojeni na kazni do 18 mesecev zapora, prestajajo kazni v kazenskem poboljševalnem domu za mladoletnike v Celju, mlajše polnoletnice pa v kazenskem poboljševalnem domu Ig, ne glede na dolžino izrečene kazni. Poleg tega sprejema kazenski poboljševalni dom Rogoza iz SR Slovenije vse obsojence za kazniva dejanja zoper varnost javnega prometa, če so obsojeni na kazni nad 6 mesecev zapora in vse obsojence iz območja temeljnih sodišč Celje, Maribor in Murska Sobota za ista kazniva dejanja, ne glede na dolžino izrečene kazni. Skratka, že navodilo je napravilo toliko izjem, da si ni mogoče pomagati ne z mejo 2, 3 oziroma 6 mesecev in ne z mejo enega leta kazni zapora. Kmalu po uveljavitvi omenjenih predpisov, se je postopoma pričelo odstopati od določb navodila zaradi vedno bolj poudarjenega »regionalnega« načina prestajanja kazni, po katerem naj bi vsak obsojenec prestajal kazni čim bližje kraju bivališča.²⁹

V preteklem obdobju, po uveljavitvi omenjenih predpisov, so se vedno pogosteje načrtno in zavestno »kršile« določbe omenjenega navodila in so se v oddelke in v zapore razporejali obsojenci z daljšimi kaznimi od predpisanih po navodilu. Začetne izjeme so postopoma postajale pravilo, kar pomeni, da danes navodilo v praksi več ne velja. To je velik napredek na slovenskem penološkem področju, ki ga je treba podpreti ali s spremembo navodila ali z njegovo opustitvijo in omogočiti, da penološka praksa oblikuje kriterije za razporejanje obsojencev v kazenske zavode.

V SR Sloveniji danes v praksi ne moremo določiti pojma kratke kazni zapora, saj v zakonodaji in praksi niso razvidne razlike med »krat-

kimi« in »dolгими« kaznimi. Če pa teh razlik ni, nima pomena, da se teorija ukvarja z opredelitvijo pojma, ki v praksi nič ne pomeni. Teorija in praksa morata biti povezani in uporabljati iste pojme. Nobena opredelitev pojma »kratke« kazni, ki bi si jo danes »izmislili« ali bi jo prevzeli iz tuje teorije, nam ne bi ničesar pomenila. Ničesar pa ne bi pomenila niti obsojencem v njihovem praktičnem prestajanju kazni zapora. Zato nima pomena iskati vsebine pojma »kratka kazni«. Vse izrečene kazni so med seboj enakovredne, imajo iste namene, obsojenci imajo iste pravice in dolžnosti, saj je treba verjeti, da je vsaka kazni »najustreznejša« glede na kaznivo dejanje in storilca. Zato ni razloga, da bi delali razlike med kratkimi in dolгими kaznimi. Kadar koli želi zakon napraviti kakšno razliko med obsojenci glede na izrečeno dolžino kazni, sam pove, katera dolžina kazni naj se pri tem upošteva (tako 51. člen zakona o izvrševanju kazenskih sankcij določa: »Obsojencu, ki mu je izrečena kazni zapora do 6 mesecev . . . lahko republiški sekretar dovoli, da med prestajanjem kazni nadaljuje z delom . . .«).

2. Delež obsojencev na kratke kazni zapora

V večini držav so zakonodajne možnosti za uporabo kratkih kazni zapora zelo velike. Zato sodna praksa pogosto uporablja kratke kazni zapora, čeprav v penološki teoriji te kazni ne uživajo posebnega ugleda. Že na 12. kongresu mednarodnega združenja za kazensko pravo leta 1950 je bil podan predlog, naj se kratke kazni odstranijo iz kazenskega prava. Na 2. kongresu OZN za preprečevanje prestopništva in obravnavanje prestopnikov leta 1960 je bilo sprejeto stališče, naj se omeji uporaba kratkih kazni na tiste prestopnike, pri katerih je pričakovati učinek kratke kazni, v drugih primerih pa se naj uporabijo nadomestila za kratke zaporne kazni. OZN je ugotovila, da se kratke kazni izrekajo v 50—85 % primerov vseh kazni.³⁰ Po nekaterih stališčih okrog 80 % zapornikov ne bi smelo biti v zaporu, ker niso niti nevarni niti begosumni. Nobenega smisla nima pošiljati v zapor očeta in ga odtrgati od družine in dela za nekaj tednov ali mesecev samo zato, ker ne vemo z njim kaj drugega storiti, da bi ga kaznovali. Zato se kaže

³⁰ Short-Term Imprisonment, s. 4, cit. po Organizacija lokalnih zaporov, s. 304.

²⁹ »... organizirani bodo manjši, samostojni in regionalno organizirani kazenski poboljševalni zavodi, ki bodo izvrševali kazni zapora in izvajali pripor za svoje regionalno področje.« Koncept dolgoročnega razvoja izvrševanja kazni zapora, mladoletniškega zapora in oddaje v prevzgojni dom, ki ga je sprejel Izvršni svet Skupščine SR Slovenije novembra 1987, s. 142 (točka 8).

potreba po večji uporabi nadomestil za kazni zapora.³¹

V Belgiji je raziskava stališč sodnikov do kratkih kazni pokazala, da se sodniki zavedajo škodljivosti kratkih kazni zapora in da to kazen uporabijo le kot zadnje sredstvo. Toda pregled prakse teh sodnikov je pokazal, da bi 73 % obsojenih na kratke kazni lahko dobilo pogojno obsodbo, ker so zanjo izpolnjevali vse pogoje. Pokazalo se je, da sodniki obsodijo na kratke kazni tudi »majhne prestopnike« in tiste, ki so prvič prestopniki ter da pogosto izrečejo kratko kazen kot nadomestilo za daljšo kazen. Kratka kazen je v številnih primerih »maščevanje«, ker je storilec povratnik po prejšnji pogojni obsodbi. Kratka kazen je torej normalen ukrep za nekatera kazniva dejanja in za nekatere storilce, zato je kritika kratkih kazni neopravičena.³² Podobno je ugotovil Pavčnik, da so v Jugoslaviji in v Sloveniji »kratke kazni najbolj pogosta kazenska sankcija, kar je posledica lažjih kaznivih dejanj in uveljavljene sodne individualizacije pri izrekanju kazenskih sankcij.«³³ Tudi Davidović navaja za Jugoslavijo, da sodišča v največjem deležu izrekajo kratke zaporne kazni.³⁴

V evropskih državah je 1. 1. 1970 prestajal kratke kazni do 6 mesecev naslednji delež vseh obsojencev: Nizozemska 85 %, Danska 83 %, Belgija 26 %, ZRN 24 %, Avstrija 19 %, Vel. Britanija 14 %, Italija 13 %, Francija 10 %.³⁵

V SR Sloveniji so leta 1979 prestajali obsojenci v kazenskih zavodih, obsojeni na zapor za kaznivo dejanje in za prekršek, po dolžini naslednje kazni.³⁶

³¹ Haesler, Introduction, s. 7.

³² Snacken et al., Le juge face au problème des..., s. 177.

³³ Pavčnik, Kratkotrajne prostostne kazni, s. 193.

³⁴ Davidović idr., Efikasnost kratkih kazni..., s. 12.

³⁵ Report of the European Committee on Crime Problems..., s. 20. Na Danskem prestaja 25 % zapornikov kazni do 3 mesecev, 56 % kazni nad 3 do 12 mesecev in 81 % obsojencev kazni do 1 leta. Umbréit, Danish Use of Prisons..., s. 25.

³⁶ Poročilo o delu kazenskih poplajševalnih zavodov v SRS v letu 1979, s. 11.

Gazvoda je ugotovil, da je v SR Sloveniji v letih 1973—1974 prestajalo 43 % vseh obsojencev, obsojenih zaradi kaznivega dejanja, kazni do 6 mesecev, v letih 1978—1979 pa je prestajalo tako kazen 51 % obsojencev. Če dodamo še osebe obsojene za prekrške, je v obdobju od 1973—1974 bilo na prestajanju kazni do 6 mesecev 80 %, v letih 1978—1979 pa 83 % obsojencev s kaznimi do 6 mesecev. Gazvoda, Izvršavanje kratkih kazni..., s. 5.

Dolžina kazni	Delež obsojencev, ki so prestajali kazen zapora	
	za k. d. in prekršek	za kazniva dejanja
do 3 mes.	78,0 % vseh obsoj.	34,0 % vseh obsoj.
do 6 mes.	85,6 % vseh obsoj.	56,8 % vseh obsoj.
do 1 leta	92,4 % vseh obsoj.	77,5 % vseh obsoj.
nad 1 leto	7,6 % vseh obsoj.	22,5 % vseh obsoj.

Glede na takšen sestav izrečenih kazni zapora, se je v posameznih časovnih obdobjih zamenjal naslednji delež obsojencev:

— v 1 mesecu se je povprečno zamenjalo 60,8 % vseh obsojencev,

— v 3 mesecih se je povprečno zamenjalo 78,0 % vseh obsojencev,

— v 6 mesecih se je povprečno zamenjalo 85,6 % vseh obsojencev,

— v 1 letu se je povprečno zamenjalo 92,4 % vseh obsojencev,

— nad 1 leto je ostalo v kazenskih zavodih 7,6 % vseh obsojencev.

Glede na podatke v tabeli 1 je sestavljen še skupni pregled števila polnoletnih obsojencev po dolžini nepogojno izrečene kazni zapora, kar prikazuje tabela 2.

Iz tabel 1 in 2 so za obdobje 1980—1985 v kaznovalni politiki SR Slovenije opazne naslednje spremembe:

— povečala se je uporaba nepogojne zaporne kazni,

— zmanjšala se je uporaba kazni do 3 mesecev,

— povečala se je uporaba kazni od 3 do 6 mesecev,

— zmanjšala se je uporaba kazni do 6 mesecev,

— nespremenjena je uporaba kazni od 6 mesecev do enega leta,

— zmanjšala se je uporaba kazni do enega leta,

— močno se je povečala uporaba kazni nad 1 leto,

— nespremenjena je uporaba kazni do 3 let in nad 3 leta,

— prisotni so izrazito stalni deleži v uporabi kazni od 3 do 5 let, nad 5 do 10 let in nad 10 do 15 let.

Tabela 1: Polnoletni obsojenci po dolžini nepogojno izrečene kazni zapora v SR Sloveniji od 1980—1985.

Dolžina izrečene kazni	Leto izrečene kazni zapora					
	1980	1981	1982	1983	1984	1985
SKUPAJ ZAPOR	2003	1995	2080	2339	2256	2424
%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
I N D E K S	100,0	99,6	103,8	116,8	112,6	121,0
Do 1 mesec	199	197	203	213	248	213
%	9,9	9,7	9,7	9,1	11,0	8,8
I N D E K S	100,0	99,0	102,0	107,0	124,6	107,0
Nad 1—2 mes.	305	247	228	264	275	287
%	15,2	12,3	10,9	11,2	12,2	11,8
I N D E K S	100,0	81,0	74,7	86,6	90,2	94,0
Nad 2—3 mes.	269	273	413	306	328	275
%	13,4	13,6	19,8	13,0	14,5	11,3
I N D E K S	100,0	101,5	153,5	113,7	121,9	102,2
Nad 3—6 mes.	476	485	460	587	539	607
%	23,7	24,3	22,1	25,0	23,91	25,0
I N D E K S	100,0	101,9	96,6	123,3	113,2	127,5
Nad 6—12 mes.	333	342	355	398	365	408
%	16,6	17,1	17,0	17,0	16,2	16,8
I N D E K S	100,0	102,7	106,6	119,5	109,6	122,5
Nad 1—2 leti	206	265	228	301	294	360
%	10,2	13,2	10,9	12,8	13,0	14,8
I N D E K S	100,0	128,6	110,7	146,1	142,7	174,8
Nad 2—3 leta	84	77	72	139	78	129
%	4,1	3,8	3,4	5,9	3,5	5,3
I N D E K S	100,0	91,7	85,7	165,5	92,9	153,8
Nad 3—5 let	86	71	79	75	66	94
%	4,2	3,5	3,7	3,2	2,9	3,9
I N D E K S	100,0	82,6	91,9	87,2	76,7	109,3
Nad 5—10 let	43	36	35	45	53	43
%	2,1	1,8	1,6	1,9	2,3	1,8
I N D E K S	100,0	83,7	81,4	104,6	123,3	100,0
Nad 10—15 let	2	2	7	10	9	7
%	0,1	0,1	0,3	0,4	0,4	0,3
I N D E K S	100,0	100,0	350,0	500,0	450,0	350,0
15 let	—	—	—	1	1	1
20 let	—	—	—	—	—	—

Vse izračune opravil Franci Brinc.

Vir: Kazenska sodna statistika, Zavod SRS za statistiko, Ljubljana: za leto 1980, s. 36 in 38; za leto 1981, s. 34 in 36; za leto 1982, s. 37 in 49; za leto 1983 s. 34 in 48; za leto 1984, s. 36 in 48; za leto 1985, s. 32 in 42.

Primerjava dolžine izrečenih kazni zapora leta 1983 v Italiji in Sloveniji kaže, da sta si kaznovalni politiki Italije in SR Slovenije močno podobni (preglednica na s. 153).

Iz tabele 3 izhaja, da se je v obdobju od 1978 do 1988 kaznovalna politika slovenskih sodišč močno poostrila, saj večji delež obsojencev prestopa daljše kazni od šestih mesecev. V tem ob-

Tabela 2: Skupen pregled polnoletnih obsojencev po dolžini nepogojno izrečene kazni zapora v SR Sloveniji od leta 1980—1985

Dolžina izrečene kazni	Leto izrečene kazni zapora					
	1980	1981	1982	1983	1984	1985
SKUPAJ ZAPOR	2003	1995	2080	2339	2256	2424
%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
INDEKS	100,0	99,6	103,8	116,8	112,6	121,0
Do 3 mesecev	773	717	844	783	851	775
%	38,6	35,9	40,6	33,5	37,7	31,9
INDEKS	100,0	92,7	109,2	101,3	110,1	100,3
Do 6 mesecev	1249	1202	1304	1370	1390	1382
%	62,4	60,3	62,7	58,6	61,6	57,0
INDEKS	100,0	96,2	104,4	109,7	111,3	110,6
Do 1 leta	1582	1544	1659	1768	1755	1790
%	79,0	77,4	79,8	75,6	77,8	73,8
INDEKS	100,0	97,6	104,9	111,8	110,9	113,1
Nad 1 leto	421	451	421	571	501	634
%	21,0	22,6	20,2	24,4	22,2	26,2
INDEKS	100,0	107,1	100,0	135,6	119,0	150,6
Do 3 let	1872	1886	1959	2208	2127	2279
%	93,5	94,5	94,2	94,4	94,3	94,0
INDEKS	100,0	100,7	104,6	117,9	113,6	121,7
Nad 3 leta	131	109	121	131	129	145
%	6,5	5,5	5,8	5,6	5,7	6,0
INDEKS	100,0	83,2	103,0	100,0	98,5	110,7

Vse izračune opravil Franci Brinc.

Tabela 3: Obsojenci na prestajanju kazni zapora v SR Sloveniji po dolžini izrečene kazni zapora za kazniva dejanja leta 1978 in 1988

Datum	Skupaj	Dolžina izrečene kazni*								
		do 1 mes.	1—3 mes.	3—6 mes.	6—12 mes.	1—3 let	3—5 let	5—10 let	10—15 let	nad 15 let
31. 12. 1978	Štev.									
	1281	80	76	126	244	372	171	154	42	6
	%									
	100,0	6,2	5,9	9,8	19,0	29,8	13,3	12,0	3,3	0,5
1. 8. 1988	Štev.									
	1021	4	23	96	146	378	159	150	41	24
	%									
	100,0	0,4	2,3	9,4	14,3	37,0	15,6	14,7	4,0	2,3

Izračune opravil Franci Brinc.

* Podatki za leto 1978: Problemi kazenskega sodstva in kaznovalne politike v SRS v obdobju 1975—1978, s. 39 (po podatkih republiškega sekretariata za pravosodje SR Slovenije). Podatki za leto 1988 so posebej zbrani za to raziskavo iz poročil kazenskih poplajevalnih zavodov.

Dotžina izrečene kazni	Slovenija	Italija
— do 1 meseca	10,6	9,1
— do 3 mesece	21,8	33,5
— od 3—6 mesecev	28,8	25,0
— do 6 mesecev	50,7	58,6
— od 6 mesecev—1 leta	22,0	17,0
— do 1 leta	72,7	75,6
— nad 1 leto	27,3	24,4
— do 3 let	94,9	94,4
— nad 3 leta	5,1	5,6

dobju se je zmanjšala uporaba kazni do 6 mesecev iz 21,9 % na 12,1 %, delež kazni nad 6 mesecev pa se je v tem času povečal iz 78,1 % na 87,9 %. To pomeni več obsojencev v kazenskih zavodih oziroma kaže na potrebo povečanja deleža pogojno odpuščenih obsojencev, če želijo kazenski zavodi ohraniti nespremenjeno stanje skupnega števila obsojencev v zavodih.

3. Izvrševanje kratkotrajnih kazni zapora

Izvrševanje kratkih kazni je najzanimivejše področje sodobne penologije, čeprav je sporna učinkovitost teh kazni. Postavljajo se vprašanja v zvezi s klasifikacijo obsojencev, s krajevno razmestitvijo zavodov za izvrševanje kratkih kazni, z zavarovanjem zavodov, z resocializacijo obsojencev in delovnim in poklicnim usposabljanjem obsojencev.³⁷

Praviloma se kratke kazni izvršujejo v posebnih zavodih, ločeno od dolgih kazni. Tudi sicer bi se moral sistem izvrševanja kratkotrajnih kazni zapora bistveno razlikovati od izvrševanja dolgih kazni.³⁸ Za SR Slovenijo je Davidović leta 1974 ocenil, da je 8 okrožnih zaporov za izvrševanje kratkih kazni preveč, saj so to majhni krajevni zavodi, kjer so pomešani priporniki, upravno kaznovane osebe in obsojenci za kazniva dejanja. Iz penološkega vidika je imela tedaj po oceni Davidovića najmodernejši sistem SR Hrvatska.³⁹ Zavod za izvrševanje kratkih kazni naj bo čim bližje prebivališču obsojenca, mora pa biti v bližini večjega mestnega središča, najbolje je, če je zavod 2—3 km izven mesta. Novih zaporov naj ne bi gradili v središčih mest.⁴⁰

³⁷ Pejović *Klasifikacija osudjenih na kratke kazne*, s. 1.

³⁸ Davidović, *Organizacija sistema izvršenja kratkih . . .*, s. 2.

³⁹ Isto, s. 4.

⁴⁰ Isto, s. 6.

Odločilno vprašanje v zvezi z zavodi za izvrševanje kratkih kazni je zavarovanje teh zavodov. Jugoslovanski zavodi so pretežno strogo zavarovani, čeprav za to ni potrebe in tudi sicer so ti zavodi po notranjem režimu mešanica zaprtih, polodprtih in odprtih zavodov, ker ni hudih preprek za beg kljub temu, da so v zavodih stražarji. V Jugoslaviji ni »čistega sistema zaprtih, polodprtih in odprtih zavodov, povsod je neka polovičnost in krajevna pisanost, zato se je težko odločiti, kateri vrsti pripada posamezni zavod za izvrševanje kratkih kazni. Prednost pri izvrševanju kratkih kazni pa naj bi imeli odprti zavodi.«⁴¹

V Jugoslaviji in Sloveniji živijo obsojenci na daljše kazni v bolj urejenih nastanitvenih in higienskih razmerah kot obsojenci na kratke kazni. Prevladuje stališče, da je za obsojence na kratke kazni vseeno v kakšnih razmerah preživijo kratko zaporno kazen, saj se ne morejo v kratkem času ne poboljšati ne pokvariti.⁴² Toda mnogi obsojenci se večkrat vračajo v iste zavode in vedno živijo v enako slabih razmerah. Ob tem se pozablja, da so lahko povratniki tudi zato, ker so že prvič živeli v neurejenih pogojih. Obsojence na kratke kazni, ki se večkrat vračajo v iste zavode, osebje že pozna in če ni bilo tretmana ob prvem prestajanju kazni, ga ne more biti niti ob prestajanju naslednjih zapornih kazni. Danes tudi penološka teorija ne ponuja napotil, kakšen naj bo tretman za prvič obsojene in kakšen za tiste, ki jim je izrečena kazen 3 mesecev ali 15 let zapora. Čim večkrat je kdo v zaporu, manj pozornosti mu namenjajo.

Osnovno vprašanje je, kakšna je sploh razlika v izvrševanju dolgih in kratkih kazni. Teorija poudarja in pričakuje razlike, vendar je v praksi težko ugotoviti te razlike. Danes je enako težko preveriti, kakšen je tretman v zavodih za izvrševanje dolgih kot kratkih kazni. Načeloma v SR Sloveniji ni razlik v režimih izvrševanja kazni v zavodih, v katerih se izvršujejo kazni do 3 mesecev oziroma do enega leta in v zavodih, v katerih se izvršujejo kazni nad 3 mesece oziro-

⁴¹ Davidović, *Organizacija sistema izvršenja kratkih . . .*, s. 9.

⁴² Izjava upravnika moškega odprtega KPD Brestanica: »Obsojencem na kratke kazni je v glavnem vseeno, v kakšnih razmerah bodo preživeli kratek čas svoje kazni, še zlasti, če upajo na pogojni odpust. Prav zaradi tega, ker še vedno stoje z eno nogo izven zapora, se mnogi ne potrudijo, da bi se vživeli v kolektiv, ni jim, mar disciplinskih kazni, še slabši pa je njihov odnos do dela.« *Klanjšek, Selekcija obsojenk . . .*, s. 15.

ma nad eno leto zapora.⁴³ Če bi se že odločili, naj se kratke kazni izvršujejo v posebnih zavodih, je vprašanje kakšen naj bi bil tak zavod. Izhajati bi morali iz osebnosti obsojencev, ki jim je izrečena kratka kazen. Ti obsojenci so storili lažja kazniva dejanja in običajno so prvič pred sodiščem. Če je izrečena kratka kazen, to še ne pomeni, da se mora kazen izvrševati v zaprtem zavodu pod strogim nadzorom. Za izvrševanje kratkih kazni bi bil najbolj ustrezen odprti ali polodprti zavod z možnostjo dela izven zavoda, da bi se tako v največji meri zmanjšali negativni vplivi med samimi obsojenci in prevzemanje zaporske subkulture. Načelno stališče o izvrševanju kratkih kazni v odprtih zavodih pa še ne pomeni, da so vse osebe primerne za takšno vrsto zavoda.

V pogledu opazovanja in klasifikacije obsojencev, obsojenih na kratke kazni, prevladuje stališče, da je potrebno spoznavanje osebnosti že pred izrekom kratke kazni zaradi individualizacije pri izreku kazni. Po izreku sankcije pa nastopi ponovna potreba po spoznavanju osebnosti zaradi izbire ustreznega tretmana, ki mora čim bolj ustrezati osebnosti obsojenca, sicer resocializacija ne more biti uspešna. Praviloma je popolna kriminološka ekspertiza pri obsojencih na kratke kazni zelo redka, običajno se opravi le krajše opazovanje. Tako opazovanje ne bi služilo svojemu namenu, komaj bi se končalo, že bi bil obsojenec odpuščen. Popolno opazovanje, ne glede na dolžino izrečene kazni, pa bi bilo koristno pri mlajših polnoletnih obsojencih, kajti zanje je prva zaporna kazen odločilna. Klasifikacija obsojencev na kratke kazni po osebnostnih lastnostih ima smisel le, če se bo izvajal različen tretman za različne skupine obsojencev. Če pa se bo z vsemi enako postopalo, potem klasifikacija po strokovnih kriterijih ni potrebna. Če ni tretmana v zavodih za kratke

⁴³ V 126. členu Pravilnika o izvrševanju kazni zapora (Ur. l. SRS, št. 3/79) je določeno, da se za osebe, kaznovane z zaporom za prekršek, uporabljajo določbe pravilnika, kolikor zakon zanje ne določa kaj posebnega. Navedeni pravilnik in zakon o izvrševanju kazenskih sankcij v pogledu obveznosti zavoda do obsojencev, ki so obsojeni na kratke in dolge kazni, ne vsebuje nobenih posebnosti in izjem. Vse, kar velja za obsojenca, obsojenega na kazen 10, 15 ali 20 let, velja v isti meri za obsojenca, obsojenega na kazen 15 dni, 3 ali 6 mesecev. Izjeme je postavila sama praksa, čeprav popolnoma neupravičeno, saj imajo obsojenci, obsojeni na kratke kazni, isto pravico do rehabilitacije kot obsojenci, obsojeni na dolge kazni.

kazni, tudi ni potrebno opazovanje in klasifikacija obsojencev.

Eno od stališč, ki povzročata nejasnost, je stališče, da pri kratkih kaznih ni mogoč načrten tretman, ker ta zahteva daljši čas. Ob tem pa ni znano, koliko časa je potrebno za spremembo določene negativne lastnosti obsojenca, ki je povezana s kaznivim dejanjem. V raziskavi leta 1965 je bilo ugotovljeno, da je »kljub temu, da v nekaterih zaporih že imamo socialne delavce in psihologe, ob sedanjih pogojih težko pričakovati, da bi se lahko intenzivneje posvetili vsem delopornikom. Število zapornikov je za tako delo preveliko. Zato so zapori, takšni kakršni so, predvsem detencijske ustanove, ki izločijo zapornike iz družbe za kratek čas, iz objektivnih in subjektivnih razlogov pa ne morejo vplivati na njihovo družbeno problematičnost in nevarnost. Kot taki zapori nimajo posebnega generalno preventivnega pomena.«⁴⁴

4. Kritika kratkotrajnih kazni zapora

Kratke kazni so star problem penologije. Penologija se je pričela bolj ukvarjati s kratkimi kaznimi, ko so kot namen izvrševanja kazni pričeli poudarjati resocializacijo. Tedaj se je postavilo vprašanje, ali so kratke kazni dovolj dolge za prevzgojo obsojencev. Leta 1872 so na 1. mednarodnem kongresu za kazensko pravo in penologijo v Londonu ugotovili, da kratke kazni ne zastrašujejo in ne poboljšujejo, temveč obsojence med prestajanjem kazni še pokvarijo. Kongres je kot nadomestilo za kratke kazni priporočil prisilno delo brez odvzema prostosti na poljedelskih posestvih in prisilno delo v zaporu podnevi, ponoči pa naj bi bili obsojenci na svojih domovih. Na 9. kongresu za kazensko pravo in penologijo 1925. leta v Londonu so sprejeli priporočilo, naj se za storilce, ki so storili lažja kazniva dejanja in niso družbeno nevarni, namesto kratkih kazni uporablja pogojna obsodba in denarna kazen.⁴⁵ Odtlej so bile kratke kazni

⁴⁴ Organizacija lokalnih zaporov . . . , s. 246.

⁴⁵ Dantienne, Les nouvelles mesures . . . , s. 442.

Leta 1879 je Mittelstadt v Nemčiji objavil knjigo »Gegen die Freihlistraf«, v kateri je kritiziral uporabo kratkih kazni zapora. Trdil je, da so kratke kazni neupravičene tako z vidika generalne kot specialne prevencije. Lazarević, Kratkotrajne kazne zatvora, s. 3.

V 19. stoletju je Adolf Prins prvi izrekel kritiko kratkih kazni do 6 mesecev, »ki imajo številne nevarnosti in nobene koristi«. Snacken, L'application de la courte peine de prison . . . , s. 573.

na dnevnem redu številnih mednarodnih srečanj, pa tudi nacionalnih sestankov. Osnovna ugotovitev je vedno bila, da so kratke kazni neučinkovite, zato naj bi iskali nadomestila za te kazni.

Pristaši ukinjanja kratkih kazni so dosegli popolno zmago na 12. mednarodnem kongresu za kazensko pravo in penologijo 1950. leta v Haagu. V zaključkih kongresa je ugotovitev, da so **kratke kazni zelo negativne** z družbenega, ekonomskega in družinskega stališča, zato se naj zameenjajo s pogojno obsodbo, ki je najbolj primerna za storilce manj nevarnih kaznivih dejanj. Uporablja naj se tudi denarna kazen, sodni opomin, delo na prostosti, prepoved opravljanja določenega poklica. Sodniki naj le izjemoma izrekajo kratke zaporne kazni.⁴⁶

Na 2. kongresu OZN za preprečevanje kriminalitete in obravnavanje prestopnikov leta 1960 v Londonu je bilo omiljeno stališče glede kratkih kazni. Udeleženci kongresa so menili, da **kratkotrajnih kazni ni mogoče naenkrat odpraviti**, pač pa si je treba prizadevati za njihovo postopno omejevanje. Pokazala se je potreba po ohranitvi kratkih kazni, saj so te kazni za nekatere prestopnike lahko tudi učinkovite. Za uspeh teh kazni pa je treba ustrezno organizirati izvrševanje kazni in odstraniti negativne posledice kratkih kazni. Prevladalo je stališče, da je popolna odprava kratkih kazni neizvedljiva v praksi, lahko pa se zmanjša uporaba kratkih kazni zapora in poveča uporaba drugih ukrepov, ki ne pomenijo tako stroge omejitve prostosti kot zaporna kazen.⁴⁷ Na mednarodnem seminarju v Merkspasu (Belgija) leta 1970 pod okriljem Evropskega sveta so ugotovili, da se preveč uporabljajo kratke kazni, da se te kazni izvršujejo pretežno kaznovalno in brez prave vsebine. Kritika kratkih kazni se nanaša zlasti na množično uporabo teh kazni ne glede na kaznivo dejanje in osebnost storilca.⁴⁸

Številni kritiki tudi danes zahtevajo **zmanjšanje uporabe**, nekateri celo **popolno ukinitvev kratkih kazni** do enega leta zapora, ker so te

⁴⁶ Davidović idr., *Efikasnost kratkih kazni...*, s. 8.

⁴⁷ Isto, s. 9.

»Vseh zapornih kazni ni mogoče zamenjati z denarno kaznijo, ker nekateri obsojenci ne morejo plačati denarnih kazni, saj nič nimajo. Prej je bila za take prestopnike uporabna telesna kazen, danes pa je uporaben samo zapor.« Sveri, *The Case for Short-Term...*, s. 191.

⁴⁸ Snacken, *Les courtes peines de prison*, s. 377.

kazni neučinkovite.⁴⁹ Neuspehi kratkih kazni se pogosto pripisujejo samim kratkim kaznim, pozablja pa se na neustrezne načine izvrševanja teh kazni. Do danes v svetu še nikjer niso dosegli popolne ukinitve kratkih kazni zapora, le redke države pa so dosegle uspehe v zmanjšani uporabi kratkih kazni. Čeprav se sistemi izvrševanja kratkih kazni med državami močno razlikujejo, še nobena država ne poroča o kakšnih izjemnih uspehih pri izvrševanju kratkih kazni zapora, zlasti ne v pogledu zmanjšane stopnje povratništva po prestani kazni.

Osnovna kritika kratkih kazni je, da **ni mogoč ustvarjalen tretman obsojencev** na kratke kazni. Obratno pa kratka kazen povzroča številne negativne posledice na obsojencih, ker ni tretmana, ki bi odpravljal te negativne posledice s svojim nasprotnim delovanjem. **Kratke kazni pomenijo zato le pasivno bivanje v zavodu oziroma samo maščevanje.** Odsotnost tretmana je posledica stališča, da pri kratkih kaznih tretman ni mogoč in ne potreben, ker so to storilci lažjih kaznivih dejanj in pri njih ni nevarnosti povratništva. Zagovorniki kratkih kazni pa navajajo, da je tudi v 6 mesecih že mogoče, ob dobri organizaciji zavoda, izvajati tretman, ki ustreza potrebam obsojencev na kratke kazni.

Kratka kazen je nehumana kazenska sankcija z vidika splošnih in posebnih ciljev kriminalne politike, ker ne varuje družbe pred kriminaliteto niti z izolacijo niti s poboljšanjem niti z zastraševanjem obsojenca in drugih ljudi. Tako se ob kratkih kaznih vedno znova razpravlja o namenih kaznovanja in zlasti o namenu kazni odvzema prostosti. Po drugi strani pa so te kazni dovolj dolge, da pridejo do izraza vsi negativni učinki odvzema prostosti. Vendar se vprašanje časa za tretman ne more postavljati pri tistih obsojencih, ki sploh ne potrebujejo resocializacije in ne pri tistih, ki niso sposobni za tretman.

⁴⁹ V tej zvezi abolicionisti zagovarjajo popolno odpravo zaporne kazni. Ker ni znano, s čim naj bi nadomestili to kazen, večina izraža le bolj zmerna stališča do kazni zapora. Redukcionisti zaupajo v kazen zapora zagovarjajo pa manjša pričakovanja od kazni zapora. Zlasti opozarjajo, da ne smemo od zapora pričakovati poboljšanja obsojenca. Reformisti zaupajo v kazen zapora, potrebno je le bolj učinkovito izvrševanje te kazni. Rigoristi tudi zaupajo v kazen zapora, predlagajo pa strožje pogoje za izvrševanje kazni zapora, saj mora kazen povzročiti strah pri obsojencu, da bo bolj učinkovita in da bo tako dosežen vsaj en namen zaporne kazni.

Kratke kazni so drage za izvrševanje, zato predstavlja uporaba kratkih kazni neekonomično ravnanje, še zlasti, če se učinkovitost primerja s stroški. Danes so v zavodih za izvrševanje kratkih kazni pomešani obsojenci, ki prestajajo prvo kazen z obsojenci-povratniki, zato so ti zavodi »seminarji za delinkvente«. Zaradi slabe klasifikacije ni mogoče ločevati obsojencev po osebnosti, pa tudi sicer to ne bi nič koristilo, če ni individualizacije tretmana, ker v zavodih ni strokovnih delavcev za prevzgojo. Pa tudi, če spoznamo osebnost obsojenca, je čas za terapijo in poboljšanje prekratek. **Kratke kazni zato nimajo vzgojne vrednosti**, privajajo pa obsojenca na zapor in če se kasneje izreče daljša kazen zaradi težjega kaznivega dejanja, ta ne bo imela prevzgojnega učinka.⁵⁰

Za Jugoslavijo je v zvezi s kratkimi kaznimi Gazvoda ugotovil, da zaradi neustreznega razvrščanja, pomanjkljivega tretmana in drugih razlogov, ne samo da pri teh kaznih namen kaznovanja ni dosežen, temveč **obsojenci med prestajanjem kazni pridobijo različne negativne izkušnje**. Če bi želeli te slabosti odpraviti, bi morali izvesti bistvene spremembe v izvrševanju kazni zapora. Obsojenci na kratke kazni in storilci prekrškov nimajo ustreznega tretmana, ali vsaj takega kot ga imajo v večini primerov obsojenci na daljše kazni zapora. Za tak neenakopraven položaj obsojencev na kratke kazni sta dva razloga. Na prvem mestu so slabi materialni in kadrovski pogoji za izvrševanje kratkih kazni, na drugem mestu pa je v penološki praksi močno zakoreninjeno stališče, da pri obsojencih in

⁵⁰ O negativnih posledicah kratkih kazni glej Lazarevič, *Kratkotrajne kazne zatvora*, s. 46, 53 in 57; Jovašević, *Primena kratkih kazni lišenja slobode*, s. 467; *Emprisonment de la courte durée*, s. 34; Knežević, *Izvršenje kratkih kazni* . . . , s. 1.

»Kratke kazni so prekratke za prevzgojo, so pa dovolj dolge, da prestopnika pokvarijo.« Radzinowicz, *O nekaterih sodobnih penoloških problemih*, s. 76.

»Pri kratkih kaznih ne gre za pravi tretman, temveč za poskus reševanja problemov, ki so posledica zapora pri obsojencu in družini. Upoštevati je treba namen kratkih kazni in osebnost obsojenca, ki ne potrebuje rehabilitacije, saj je storil lažje kaznivo dejanje, sicer ne bi dobil kratke zaporne kazni. Ti obsojenci lahko prestajajo kazen v odprtih zavodih, saj je majhna nevarnost bega, s tem pa bi bila tudi manjša osebna degradacija.« Report of the European Committee on Crime Problems on Short Term Treatment of Adult Offenders, s. 24.

storilcih prekrška v času izvrševanja kratke kazni ni mogoče ničesar spremeniti.⁵¹

Kratke kazni odvzema prostosti so v današnjem penološkem sistemu pogosto kritizirane, kritike gredo vse do popolne odprave teh kazni oziroma do zanikanja vsake vrednosti teh kazni. Toda dejstvo je, da kratke kazni obstajajo in jih je zato treba izvršiti. Ob tem pa se pojavljajo številna vprašanja, zlasti, kako se naj pri kratkih kaznih uresničujejo med seboj zelo različni nameni kaznovanja kot so povračilo, maščevanje, onesposobitev, prevzgoja, zastraševanje storilca in še drugi nameni, ki jih ima kazen zapora.

Jugoslovanska praksa kaže, da so **kratkotrajne kazni zapora za nekatere kategorije obsojencev visoko učinkovite**, na druge pa nimajo skoraj nobenega vpliva.⁵² Raziskava je pokazala, da so kratke kazni bolj učinkovite za prvič obsojene prestopnike, manj uspešne so za obsojence do 30 let kot za starejše obsojence, najbolj učinkovite so za storilce kaznivega dejanja lahke telesne poškodbe, manj učinkovite so za specialne kot za splošne povratnike. Najpomembnejša ugotovitev je, da učinkovitost kratkih zapornih kazni ni odvisna od načina izvrševanja, od vrste zavoda in od tretmana v zavodu.⁵³

5. Ocena razlogov za in proti uporabi kratkotrajnih kazni

Kljub priznani kriminogeni vlogi kratkih kazni zapora in iskanju nadomestil zanje ostaja dejstvo, da se bodo za prekrške in za lažja kazniva dejanja tudi v prihodnje še vedno uporabljale kratke kazni zapora. Za vse storilce kaznivih dejanj nikoli ne bo mogoče najti nadomestil, saj se kazniva dejanja med seboj močno razlikujejo pa tudi prestopniki so zelo različne osebnosti. Kratkim kaznim zapora ni vedno mogoče zamenjati z denarno kaznijo, ker so tisti, ki jim je izrečena kazen od 3—6 mesecev zapora storili že težja kazniva dejanja, za katera denarna kazen ni več upravičena. Poleg tega se je pokazalo, da za spremembo sodne prakse ni dovolj le zakonska uvedba nadomestil, ker se sodniki sklicujejo na prosto presojo pri izrekanju kazni, zato je treba najprej spremeniti

⁵¹ Gazvoda, *Izvrševanje kratkih kazni lišenja* . . . , s. 6.

⁵² Davidović, *Organizacija sistema izvršenja kratkih* . . . , s. 14.

⁵³ Davidović idr., *Efikasnost kratkih kazni* . . .

prepričanje sodnikov in njihovo osebno motivacijo za uporabo nadomestil.⁵⁴ **Uporabe kratkih kazni ni mogoče izključiti** tudi zato, ker se bodo med množico prestopnikov vedno našli taki, na katere bo učinkovala že kratka kazen in bo zanje pomenil zastraševanje že en sam dan zapora, drugim pa niti 1000 dni zapora ne prepreči kriminalitete.

Odprava kratkih kazni vsebuje vsaj **dve nevarnosti** in sicer, obstaja bojazen, da se bo potem **podaljševal pripor**, ki bo na nek način nadomestil kratko kazen zapora, in bojazen, da bodo potem sodniki izrekli v povprečju daljše kazni, kot bi jih sicer, če zakon ne bi določal višje spodnje meje zaporne kazni.⁵⁵ Če bi ukiniteli kratke kazni do 6 mesecev ali do enega leta, bi nastala velika praznina na področju kazenskih sankcij, te praznine pa z danes znanimi nadomestili ne bi bilo mogoče zapolniti. Tudi sodišča ne bi dopustila ukinitve kratkih kazni, saj se prav te kazni najpogosteje izrekajo. **Kratke kazni imajo tudi svoje pozitivne strani**, le opaziti jih je treba. Za ohranitev kratkih kazni navajajo naslednje razloge:

— **humanost**, ki se kaže pri izbiri in odmeri sankcije za storjeno kaznivo dejanje v tem, da se izreče storilcu najustreznejša sankcija in z najkrajšim trajanjem, kar še zagotavlja doseganje ciljev kaznovanja;

— **pravičnost**, saj mora biti v kazenskem pravu razmerje med težo kaznivega dejanja in sankcijo, upoštevati je treba stvarne in osebne okoliščine dejanja in storilca, za lažja kazniva dejanja, za nenevarne in primarne delinkvente je primerna kratka kazen;

— **razlogi, ki izhajajo iz sistema kazenskih sankcij**, odprava kratkih kazni bi porušila ravnovesje v tem sistemu. Čim več je sankcij, večja je individualizacija izrekanja sankcij. Sodna praksa danes ne bi mogla nadomestiti primanjkljaja, ki bi nastal z ukinitvijo kratkih kazni;

— **razlogi, ki izhajajo iz strukture kriminalitete**, ki odločilno vpliva na kazensko politiko, zato uporabo kratkih kazni narekujejo lažja kazniva dejanja, za katera daljše kazni ne bi bile upravičene in tudi za vse prestopnike ne bi bilo mogoče uporabiti sedaj znanih nadomestil;

— **razlogi, povezani s potrebo po individualizaciji kazenskih sankcij**, saj se kratke kazni lahko brez škodljivih posledic uporabijo za po-

vprečne delinkvente, ki se normalno odzivajo na kaznovanje, takšna pa je večina primarnih delinkventov. Če izločimo storilce, za katere je kratka kazen neustrezna, ostane še vedno veliko takih, za katere je kratka kazen zapora najbolj ustrezna. To so tisti, ki jim glede na osebne in družinske razmere ni potrebna prevzgoja med izvrševanjem sankcije (osebnostno zrele, duševno stabilne osebe, osebe, ki imajo poklicni uspeh in potrditev v življenju, imajo urejeno družinsko življenje).

Očitno je, da se danes isti razlogi navajajo kot **dokaz ZA** in **PROTI** kratkim zapornim kaznim, kakor pač ustreza tistemu, ki razpravlja o teh problemih. Med tem, ko nekateri popolnoma zavračajo uporabo kratkih kazni, ker imajo samo negativne posledice, vidijo drugi v teh kaznih tudi koristno sankcijo. Ker pa so v resnici kratke kazni le oblika kazni odvzema prostosti, bi potem morali odpraviti tudi dolge kazni zapora, če bi imele le negativne posledice. Vsaka kazen je nehumana, če pomeni maščevanje za dejanje, enako kratka kot dolga. Pravičnost pa zahteva enkrat dolge in drugič kratke kazni. Učinek vsake kazni pa je v odločilni meri odvisen od izvrševanja kazni in ne samo od njene dolžine. Praviloma so kratke kazni bolj humane kot dolge, vprašanje pa je ali so humane tudi tedaj, kadar bi storilcu lahko izrekli nadomestno izvenzaporsko sankcijo. Tudi zanikanje generalne in specialne preprečnice pri kratkih zapornih kaznih je sporno, saj danes za nobeno drugo kazensko sankcijo ne vemo vnaprej, kakšen bo njen generalno in specialno preventivni učinek.

Ostre kritike kratkih kazni zapora niso dale zaželenega rezultata, saj se delež kratkih kazni ne zmanjšuje ali pa celo narašča. Kljub vpekljavi nadomestil, ostajajo **kratke zaporne kazni** danes še vedno **najpogostejše kazni v največ evropskih državah**. Zato se postavlja vprašanje: ali so kritike kratkih kazni teoretično neustrezne in neutemeljene, ali pa so zakonodajalci in sodniki neupravičeno vztrajni pri ohranjanju kratkih kazni. **Očitno je, da poskusi abolicionistov niso in ne bodo uspeli, kazen zapora bo še dolgo časa ostala in s tem tudi kratke zaporne kazni**. »Neo-realisti«, zlasti v ZDA, pa pripisujejo kratkim zapornim kaznim nov pomen in namen. Tako se od teh kazni pričakuje, da morajo zadostiti pravičnosti, ko določenemu kaznivemu dejanju sledi prav določena kazen, kratke zaporne kazni naj dosega namen maščevanja

⁵⁴ Snacken et al., *Le juge face au problem des ...*, s. 181.

⁵⁵ Desmet, *Le droit pénal nouveau ...*, s. 120.

in povračila, saj bi, če bi jih nenadoma odpravili, porasla kriminaliteta.

Kljub kritiki so kratke kazni danes resničnost, obstajajo v zakonodaji in v sodni praksi, in sodniki ne morejo brez njih. Zato je treba z njimi računati tudi v prihodnje in temu ustrezno prilagajati izvrševanje teh kazni, da bi dosegle kar največji možni uspeh, ki se od njih še lahko pričakuje. Prizadevanje za čim večjo uspešnost kratkih kazni mora biti resnično, kajti, če bi se pokazalo, da so dolge kazni bolj uspešne od kratkih (čeprav take raziskave ni mogoče napraviti), bi to pomenilo popolno spremembo v kriminalni politiki in usmeritev k izrekanju čim daljših kazni. Če bi se sedanje kratke kazni v povprečju pri vsakem obsojencu podaljšale samo za nekaj mesecev, bi to pomenilo še večjo prenapolnjenost kazenskih zavodov in velike zahteve po novogradnji zaporov.⁵⁶

Ob skrbni presoji se zdi, da je danes še dosti preuranjeno pričakovati ukinitve kratkih zapornih kazni, uresničljivo pa je prizadevanje za manjšo uporabo kratkih pa tudi dolgih zapornih kazni. Tudi za dolge kazni in celo za smrtno

⁵⁶ Na Švedskem zagovarjajo kratke kazni kot namdestilo za prejšnje dolge kazni. Report of the European Committee..., s. 20.

UPORABLJENA LITERATURA

- Amstad, B.: Der Tageweise Vollzug von Kurzfristigen Freiheitsstrafen. *Kriminologisches Bulletin de Criminologie*, Freiburg 10/1984/2, s. 41—42.
- Dantienne, E.: Les nouvelles mesures restrictives de liberté. *Bulletin de l'Administration Pénitentiaire* Bruxelles 80/1970/6, s. 441—457.
- Davidović, D. idr.: Efikasnost kratkih kazni lišenja slobode. Beograd, Institut za kriminološka i kriminalistička istraživanja 1965, 182 s.
- Davidović, D.: Organizacija sistema izvršenja kratkih kazni i njeni penološki aspekti. V: *Savetovanje o aktuelnim pitanjima izvršenja krivičnih sankcija*. Vrnjačka Banja 8.—9. 11. 1974. Beograd, Udruženje za penologiju SR Srbije 1974, s. 1—19.
- Desmet, A.: Le droit pénal nouveau a-t-il aussi chez nous bon vent. *Revue de droit pénal et de criminologie*, Bruxelles 77/1987/2, s. 109—155.
- Emprisonnement de la courte durée. *Rapport général préparé par le secretariat de l'Organisation des Nations Unies*. New York, Nations Unies 1960, 119 s.
- Gazvoda, A.: Izvrševanje kratkih kazni lišenja slobode u SR Sloveniji. V: *Izvršenje krivičnih sankcija u Jugoslaviji sa posebnim osvrtom na ulogu organa pravosudja i organa socijalne zaštite*. Savetovanje Arandjelovac 16.—18. 10. 1980. Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja 1980, s. 1—25.
- grad, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja 1980, s. 1—32.
- Germain, C. H.: Variations sur certaines formes nouvelles de privation de liberté. V: *Studies in Penology*. Ed. by M. Lopez-Rey, Haag 1964, s. 92—107.
- Haesler, W. T.: Introduction. V: *Alternativen zu kurzen Freiheitsstrafen*. Diessenhofen, Verlag Ruegger 1979, s. 7—8.
- Izvrševanje kratkotrajnih kazni zavora*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Ljubljana 1988. 570 s. + priloge. Raziskava št. 81.
- Jovašević, D.: Primena kratkih kazni lišenja slobode. *Pravni život*, Beograd 32/1982/4, s. 465—474.
- Kazenska sodna statistika (letniki) 1971—1985*. Zavod SRS za statistiko. Ljubljana.
- Klanjšek, A.: *Selekcija obsojenk za odprti KPD na Igu*. Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti 1959, 89 s.
- Knežević, M.: Izvršenje kratkih kazni lišenja slobode u SR Hrvatskoj. V: *Izvršenje krivičnih sankcija u Jugoslaviji sa posebnim osvrtom na ulogu organa pravosudja i organa socijalne zaštite*. Savetovanje Arandjelovac 16.—18. 10. 1980. Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja 1980, s. 1—25.

kazen in dosmrtni zapor ni dokazov o učinkovitosti, pa se jih uporablja v zmerni in potrebni meri. Kratke kazni gotovo ustrezajo individualizaciji kazenskih sankcij glede na kaznivo dejanje in osebnost prestopnika. Tudi ni mogoče zanikati splošnega zastraševalnega učinka kratkih kazni, saj se mnogi »pošteni« ljudje bojijo obsodbe na zapor, ne glede na dolžino, saj je znano, da kdor je samo enkrat zapornik, dobi stigma za vse življenje in ostane zapisan v kazenski evidenci. Zdi se, da je sramota najbolj učinkovita prav pri kratkih kaznih. Za določene storilce kaznivih dejanj, ki še niso »kriminalne osebnosti« in še nimajo kriminalne kariere, je kratka kazen lahko najbolj učinkovita. Za majhna kazniva dejanja bi bila daljša ali dolga kazen nehumana in krivična. Gotovo je tudi, da kratke kazni zaradi kratke izolacije povzročajo manj neugodnosti in negativnih posledic kot dolge kazni. Upoštevati je treba dejstvo, da javno mnenje zagovarja vsako kazen kot moralno povračilo za dejanje. Očitno je, da je treba prenesti težo kritike izrekanja in uporabe kratkih kazni na njihovo izvrševanje. Zato naj bi opustili kritike kriminalne in kaznovalne politike sodišč in bi jih raje usmerili na penologijo, ki ni namenjala potrebne pozornosti kratkim kaznim ne v preteklosti in tudi še danes ne.

- Koncept dolgoročnega razvoja izvrševanja kazni zapora, mladoletniškega zapora in oddaje v prevzgojni dom, ki jih je sprejel izvršni svet skupščine SR Slovenije novembra 1987. **Penološki bilten**, Ljubljana 6/1988/1—2, s. 136—146.
- Lazarevič, D.: **Kratkotrajne kazne zatvora**. Beograd, Institut za kriminološka in sociološka istraživanja 1974, 224 s.
- Navodilo o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni v kazenske poboljševalne zavode. **Ur. l. SRS**, št. 3/79.
- Odluka o osnivanju ustanova za izdržavanje kazne zatvora i mere pritvora. **Službeni list SAP Kosovo**, broj 3/78, 40/80.
- Organizacija lokalnih zaporov in režim prestajanja kazni**. Ljubljana, Institut za kriminologijo pri Pravni fakulteti 1965, 333 s. Raziskava št. 20.
- Pavčnik, M.: **Kratkotrajne prostostne kazni**. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, Ljubljana 22/1971/3, s. 193—201.
- Pejović, M.: Klasifikacija osuđenih na kratke kazni. V: **Savetovanje o aktuelnim pitanjima sprovođenja kaznenih sankcija**, Vrnjačka Banja 8.—9. 11. 1974. Beograd, Udruženje za penologiju SR Srbije 1974, 11 s. Cykl.
- Popović, V.: Republičko i pokrajinsko zakonodavstvo o izvršenju krivičnih sankcija. **Materijali za savetovanje u Budvi** 3.—5. 11. 1972. Beograd, Jugoslovensko udruženje za penologiju 1972, s. 1—82.
- Poročilo o delu kazenskih poboljševalnih zavodov v SR Sloveniji v letu 1979. **Republiški sekretariat za pravosodje in upravo SR Slovenije**, Ljubljana, 41 s. + tabele.
- Prisons and the Prisoners**. The Work of the Prison Service in England and Wales. London, Her Majesty's Stationery Office, 1977, 188 s.
- Problemi kazenskega sodstva in kaznovalne politike v SRS v obdobju 1975—1978**. Ljubljana, Vrhovno sodišče SRS, 94 s.
- Radzinowicz, L.: O nekaterih sodobnih penoloških problemih. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, Ljubljana 22/1971/2, s. 76—89.
- Report of the European Committee on Crime Problems on Short Term Treatment of Adult Offenders. V: **Short-Term Treatment of Adult Offenders**. Strasbourg, Council of Europe 1974, s. 9—31.
- Sclafani, F.: Pene detentive di brevissima durata. **Rassegna di criminologia**, Genova 11/1980/1, s. 157—191.
- Short-Term Imprisonment, s. 4, cit. po **Organizacija lokalnih zaporov**, s. 304.
- Snacken, S. et al.: Le juge face au probleme des courtes peines de prison. **Revue internationale de criminologie et de police technique**, Geneve 40/1987/2, s. 176—182.
- Snacken, S.: L'application de la courte peine de prison en Belgique. **Revue de droit pénal et de criminologie**, Bruxelles 66/1986/6, s. 555—575.
- Snacken, S.: Les courtes peines de prison. **Deviance et Société**, Geneve 10/1986/4, s. 363—387.
- Snacken, S.: The Short-Term Prison Sentence. Examination of Use and Effectiveness. **Criminology and Penology Abstracts**, Amsterdam 28/1988/1, s. 86.
- Srzentić, cit. po Pavčnik, **Kratkotrajne prostostne ...**, s. 193.
- Sveri, K.: The Case for Short-Term Imprisonment. V: **Alternativen zu kurzen Freiheitsstrafen**. Diesenhofen, Verlag Ruegger 1979, s. 191—205.
- Thornstedt, H.: Some Developments in Nordic Criminal Policy and Criminology. The Day-Fine System in Sweden. **International Criminal Police Review**, Paris 33/1978/322, s. 265—270.
- Umbreit, M.: Danish Use of Prisons and Community Alternatives. **Federal Probation**, Washington 44/1980/2, s. 24—28.
- Uputstvo o načinu izdržavanja kazne zatvora osuđenih kojima je omogućeno da obavljaju poslove i zadatke koje su obavljali u vreme pozivanja na izdržavanje kazne. **Službeni list SAP Vojvodine**, broj 3/79.
- Vidović, V. B.: O problematici dužih zatvorskih kazni. **Naša zakonitost**, Zagreb 36/1982/5, s. 24—32.
- Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. **Službeni glasnik SR Srbije**, broj 26/77 (77. člen).
- Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija. **Narodne novine SR Hrvatske**, broj 21/74, 39/74 (26., 37. in 38. člen).
- Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija. **Službeni list SR Bosne i Hercegovine**, broj 24/77, 16/83 (22. člen).
- Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. **Službeni list SR Crne gore**, broj 38/74 (30. člen).
- Zakon za izvrševanje na sankcije za krivična dela i stopanski prestapi. **Službeni vesnik na SR Makedonija**, broj 19/79, 50/82 (39. člen).

UDC 343.8:343.26

Short-term Prison Sentences

Franci Brinc, S. J. D., Senior Research Fellow, Institute of Criminology at the Faculty of Law, Ljubljana, Yugoslavia

When dealing with short-term prison sentences, a number of problems appear in criminal law, criminology and penology, concerning the use, implementation and efficacy of these sentences. The concept »short-term prison sentence« is neither legally defined, nor is there any uniform view on the question whether sentences of 3, 6 or 12 months are short sentences or not. The most crucial is the question what is the purpose of these sentences and how to evaluate their efficacy. Since long-term prison sentences have even more negative consequences than short ones, it would be necessary to increase endeavours for reducing the use of long-term

sentences. As it is obvious that short-term sentences can also be used to replace longer sentences, they occupy an important place in criminal law. Efforts for diminishing the use of short-term sentences have not met so far expectations anywhere in the world, which is due to the fact that alternatives to imprisonment make their way very slowly.

The focus of criticism concerning short-term sentences should be moved from their imposition to their implementation, because penology even nowadays devotes too little attention to this kind of sentence.